

Italijanska armada se pripravlja na okupacijo Albanije

Parniki, natrpani z vojaštvom, odrinili iz italijanskih pristanišč proti Albaniji. Mussolinijeva vlada informirala Jugoslavijo, da pride Albanija pod italijansko "protekcijo." Važna posvetovanja med člani italijanskega in nemškega armadnega štaba v Inomostu

6. apr. — Vesti o pogajanjih med Italijo in Albanijo so priče širili sinoči zaeno s počili, da se italijanska armada pripravlja na okupacijo te balkanske države. Iz zanesljivih virov se doznava, da je že več tisoč italijanskih četami prišlo iz pristanišč proti Albaniji. Možnost je, da bo okupacija sedena že danes.

General Zef Sereggia, albanski kralj v Italiji, se je vrnil v Rim po kratkem obisku Albanije. V Rimu je konferiral z italijanskim zunanjim ministrom Ciano o "utrditvi zveze med Albanijo in Italijo v smislu in funkcij albanskega kralja Zofa." Male evropske države so bile posvarjene pred sprejetjem italijansko-francoske zaštite. Sva-je objavil fašistični tisk, iz kar sklepajo, da se je Italija odločila za aneksijo Albanije, da ni obroč, s katerim hoče Italija in Francija obdati Italijo in Nemčijo.

Albanija je že zdaj vazalna država Italije. Z okupacijo se bo Italija zadržala na Balkanu in ne povečala kontrole nad Jadranskim morjem.

Tirana, Albanija, 6. apr. — Albanske avtoritete so sinoči namigale, da so odredile potrebne korake, "da država ohrani neodvisnost." Neka vest pravi, da je bila odredjena demobilizacija armade in da je 15.000 mož pozvanih pod zastavo. V Tirani, glavnem mestu Albanije, so se vršile protitalijanske demonstracije, v katerih množica kričala: "Proč z Italijo!"

Berlin, 6. apr. — General Alton Puri, načelnik italijanske armadnega štaba, in general Wilhelm Keitel, načelnik nemškega armadnega štaba, sta včeraj sestala v Inomostu. Te sestanku prispejajo veliko pomembnosti. Diktator Hitler se je udeležil v svojo vilo v Berchtesgarnu, Bavarska, toda to ne pomeni, da so se fašistične politične aktivnosti polegale. On in Mussolini sta v stalnih stikih po telefonu.

Berlin upa, da bo s pomočjo nemške vlade preprečil izvedbo Chamberlainovega načrta obkroženja Nemčije in Italije, ki naj bi bila fašistična agresija. Inmirani krogi trdijo, da se je Italija pred Hitlerjevo aneksijo Čehoslovaške nagibala proti Nemčiji in je nameravala skleniti z njo tudi pogodbo, ki bi prenesla Evropo. Okupacija republik je spremenila situacijo in francoski vladni krogi se ustrašili, ker je prišel nov val, da hoče Nemčija dominirati ne samo Evropo, temveč ves svet.

Nemčija je začela zdaj pošiljati v drugi bojni material. Italija je dobila po okupaciji Čehoslovaške, v Italijo. Mussolini napravi z Albanijo to, kar je bil napravi s Čehoslovaško. Nemške čete so koncentrirane v bližini jugoslovanske meje, da strahijo beigradske vlado, če skušata preprečiti italijansko okupacijo Albanije.

Bombna eksplozija pred nemškim poslanstvom

Santiago, Čile, 6. apr. — Bombna eksplozija se je pripetila v poslopiju nemškega poslanstva. Razbila je šipe v oknih in okolišna steno. Baronica von ... žena poslanika, je izjavila, da je incident posledica protinemške agitacije v časopisju.

Akcija proti tujim radikalcem

Ustanovitev koncentracijskih taborišč

Washington, D. C., 6. apr. — Justični odsek kongresne zbornice je priporočil v sprejetje zakonski načrt, da vlada zgradi koncentracijska taborišča za anarhiste, komuniste in zločince, ki niso ameriški državljani in katerih ne more deportirati, ker jih države, iz katerih so prišli, ne morejo sprejeti. Uključeni so tudi tujci, ki agitirajo za nasilno strmoglavljenje ameriške vlade. Avtor zakonskega načrta je kongresnik Sam Hobbs, demokrat iz Alabame. On je dejal, da se v Ameriki nahaja več tisoč komunistov, anarhistov in kriminalcev, ker konzuli držav, iz katerih so prišli, jim ne morejo izdati potnih listov. Na podlagi ameriškega zakona ne more biti nobena oseba deportirana, če je država, iz katere je oseba prišla, noče sprejeti. "Ti ljudje se potičejo po deželi in celo norčujejo iz vlade," je rekel kongresnik. "Tvorijo nevarnost, katero je treba omejiti. V zaporih jih ne moremo držati po prestani kazni za zločine, ki so jih storili, in deportirati jih tudi ne moremo, ker jih noče sprejeti nobena država. Vse te je treba poslati v taborišča."

Načrt dovoljuje aretacijo takih oseb in transportiranje v taborišča, katere določi federalni delavski department. V teh taboriščih naj bi opravljali različna dela in ostali v njih, dokler se ne pokaže možnost deportacije v države, iz katerih so prišli.

Rekonstrukcija razdejane Španije

Posebni department ustanovljen

Burgos, Španija, 6. apr. — Rekonstrukcija španskih mest, v katerih so bila poslopja in drugi objekti razdejani v civilni vojni, je bila odredjena. Povzročena škoda znaša več sto milijonov dolarjev.

Franco je ustanovil poseben department, ki bo vodil rekonstrukcijska dela. Samo v Barceloni je bilo razdejanih čez 1500 poslopj v letalskih napadih. Nekatera mesta so v razvalinah, med temi Teruel, Belchite, Nules, Tortosa in Gandesa. Druga manj poškodovana mesta so Madrid, Leida, Irun, Elber, Gerona, Valencia, Tarragona, Toledo, Oviedo in Malaga. Več tisoč delavcev je bilo že mobiliziranih za rekonstrukcijska dela.

Napad na fašistični klub v Mehiki

Mexico Cit, 6. apr. — Več sto mehiških delavcev je navalilo na Špansko kazino v glavnem delu mesta, v kateri se zbirajo pristaši generala Franca, načelnika španske vlade. Napad je sledil pozivu notranjega ministra na narod, naj podpira vladno kampanjo proti zunanjim političnim grupam. Delavci so razbili šipe v oknih kazine, nakar je bila policija pozvana v akcijo, toda a-retiran ni bil nihče.

Lebrun ostane predsednik Francije

Levičarske grupe se jezijo

Pariz, 6. apr. — Albert Lebrun je bil ponovno izvoljen za predsednika francoske republike na skupni seji članov obeh državnih zbornic, ki se je vršila v Versailleski palači, kljub opoziciji levičarskih grup, ki je trdila, da je ponovna izvolitev v nasprotju z ustavo.

Lebrun je bil izvoljen pri prvem glasovanju. Dobil je 506 izmed 909 glasov. Socialist Albert Bedouce, najmočnejši kandidat, je dobil 151 glasov. Lebrun bo predsednik Francije nadaljnjih sedem let.

Lebrunovo kandidaturo je podpiral premier Daladier. On ga je tudi pregovoril, da je ponovno kandidiral, ker podpira njegovo zunanjo in notranjo politiko.

Kabinet se je po dolgi diskusiji odločil, da predloži resignacijo, ko bo Lebrun formalno prevzel službo 10. maja. To bo le običajna gesta, ki nima nobenega pomena. Lebrun bo po resignaciji kabineta ponovno imenoval Daladierja za premierja.

Komunisti in socialisti so zahtevali Lebrunovo resignacijo. Kričanje je trajalo več minut, potem pa so se poslanci in senatorji pomirili na obeh straneh.

Japonska ofenziva v provinci Kiangsi

Velike kitajske izgube v bitki pri Nančangu

Singhaj, 6. apr. — Japonske čete so začele prodirati proti Cingši, glavnemu mestu provinc Kiangsi, po prekoračenju reke Han. Sem je prišlo poročilo, da so zasedli že več mest in vasi.

Vest iz japonskega vira pravi, da je bilo 17.135 Kitajcev ubitih in ranjenih ter 7979 ujetih v zadnjih bitkah pri Nančangu in Wuningu. Obe mesti sta zdaj v japonskih rokah.

V centralnih kitajskih provincah, katere je zasedla japonska armada, se je razvila kampanja proti Veliki Britaniji. V Kajfengu, mestu ob Rumeni reki, je množica več tisoč oseb demonstrirala proti Veliki Britaniji, ker je dala finančno pomoč Kitajski.

Zadnje vesti

DESET RANJENIH PRI KRVAVIH IZGREDIH V SLOVENIJI

MARIBOR. — Deset oseb je bilo včeraj ranjenih pri krvavih izgrediv med Slovenci in Nemci v obmejnih vaseh.

TIRANA. — Italijanske čete so invadirale Albanijo pod zaščito bojnih ladij.

BELGRAD. — Po vsej Jugoslaviji je nastalo veliko razburjenje zaradi Mussolinijeve invazije Albanije; razširja se vest, da Hitlerjeva armada čaka na severni meji.

PARIZ. — Tukaj poročajo, da je Mussolini poslal nadaljnjih 15.000 Italijanov v Španijo.

BERLIN. — Nacijski krogi strahovito razsajajo zaradi pakta med Anglijo in Poljsko in groze z raztrganjem nemško-poljskega pakta.

DETROIT. — Homer Martin deluje za vstop razkolne avtne unije v Ameriško delavsko federacijo.

Transportne družbe tožijo unijo

Zahtevajo odškodnino \$990,000

Boston, Mass., 6. apr. — Tri transportne družbe so vložile tožbe proti mednarodni bratovski uniji v soferjev, da dobijo odškodnino v vsoti \$990,000. Kompanije trdijo, da so utrpeli ogromno škodo v nelegalnih stankah, katere je vodila unija. Te družbe so McCarthy Freight System, Consolidated Motor Lines in Adley Express Co.

V tožbi so prizadeti tudi uradniki krajevnih unij bratovščine voznikov. P. H. Jennings, reprezentant bratovščine v novoangelskih državah, je izjavil, da bo najel odvete, ki bodo branili organizacijo pred sodiščem.

Unija vložiti priziv proti odloku

Philadelphia, Pa., 6. apr. — Krajevna unija Ameriške federacije nogavičarskih delavcev je naznanila, da bo vložila priziv proti odloku sodnika W. H. Kirpatricka, ki jo je obsodil v plačilo odškodnine \$711,932 Apex Hosiery Co. za škodo, povzročeno v sedeži stavki l. 1937. Odvetniki unije so izjavili, da bodo tirali zadevo tudi pred federalno vrhovno sodišče, če bo treba. Kirpatrick je poleg odškodnine odredil, da mora unija plačati S. H. Hirscho, odvetniku družbe, vsoto \$25,000. Unija ima v svoji blagajni samo \$50,000. Hirsch je zdaj zapretel s tožbo proti mestni vladi, ker je odklonila policijsko protekcijo, ko so stavkarji okupirali tovarno Apex Hosiery Co.

TRGOVINSKA VOJNA MED AMERIKO IN ARGENTINO

Posledice ameriškega imperializma v latinskih državah

ARGENTINA REDUCIRALA UVOZ BLAGA

New York. — (FP) — Škodljive posledice ameriške trgovinske politike napram državam v Južni Ameriki se že očitujejo. Med Združenimi državami in Argentino se je že razvila trgovinska vojna.

Ameriška demokracija je pričela posnemati nemške nacije, in kar je še bolj odvratno, je to, da je igra naperjena proti drugi demokraciji, članici družine ameriških držav. Amerika je pričela izvažati pšenico v državo Južne Amerike, da izpodrine Argentino. Dvajset milijonov bušljev ameriške pšenice je dobila tudi Anglija za ceno, ki je polovico nižja od one, ki prevladuje na svetovnih tržiščih. Vlada je kupila pšenico od ameriških farmerjev po tržni ceni in potem pokrila razliko. To je "dumping", ki je poznano tudi pod imenom trgovinska vojna.

Medtem pa je Amerika pozvala Argentino, naj kooperira z njo. Zavrgla je moralno pravilo in ji pričela pridigati o demokraciji. Dalje jo je pozvala, naj pretrga trgovinske zveze z Italijo in Nemčijo in to potem, ko je pograbil njena druga tržišča.

Argentina pa se je za vse to maščevala, ko je obvestila vlado v Washingtonu, da mora v lastnem interesu omejiti uvoz ameriškega blaga za 40 odstotkov. To predstavlja padec uvoza v vrednosti \$30,000,000 letno. Kupovala bo blago v onih državah, ki so odjemalke njenih produktov, kar pomeni ojačanje trgovinskih vezi med Argentino, Nemčijo in Italijo.

Ameriški imperializem je povzročil že dosti škode v latinskih državah. Namesto da bi se poboljšal, je pogladil zdaj Argentino v zvezo s fašisti. Nemčija in Italija bosta na dobiku, Amerika pa bo trpela škodo. Ako bo fašistično gibanje v državah Južne Amerike naraščalo, bo za to odgovorna ameriška trgovinska politika.

Delavci zahtevajo mezdni zakon

Boston, Mass., 6. apr. — Organizirani delavci so pričeli kampanjo, da državna zbornica sprejme zakon minimalne mezde in maksimalnega delovnika. Strije zakonski načrti so bili že predloženi v zbornici. Mezdni zakon naj bi kril one delavce, ki niso upošleli v industrijah, katere spadajo v meddržavno trgovino.

Domače vesti

Cankarjev glasnik
Cleveland. — Vsebinska aprilske številke Cankarjevega glasnika, mesečnika za leposlovje in pouk: Ura baje (uvodnik), J. D. Prince: Noč na Triglavu (pesem), Ivan Vuk: Stolp ene misli, Dachau, Anton J. Klančar: Prevaljake opazke, Mraz in življenje, E. K.: Obujen spomin (nadaljevanje drame), Žensko poglavje: Enakopravnost, Bog brez cerkve, Kri v ahrabah, E. K.: Drečeta pot (nadaljevanje pesnitve), Nemški plen v Avstriji, E. K.: Julkina zmeta (nadaljevanje povesti), Književnost, Za gospodinjo. — Magazin Cankarjev glasnik stane \$3 na leto, posamezna številka pa 30c. Naslov: Cankarjev glasnik, 6411 St. Clair ave., Cleveland, O.

V Penni strahijo "črnorokarji"
Irwin, Pa. — Angela Svečnik, članica društva 613 SNPJ, je dobila grozljivo pismo od nekega — kot ona misli — "črnorokarja", ne ve pa, ali je bila grožnja le prvopriprilka šala ali se je res kdo spozabil. Pismo je bilo izročeno mirovnemu sodniku, ki je rekel, da onemu, ki je pisal tiše pismo, se gotovo meša v glavi.

Čikaška vest
Chicago. — Joseph Godina, star 29 let in stanujoč na severni strani mesta, je bil 5. t. m. obsojen na leto dni zapora, njegov brat Alfonse, star 23, pa na 90 dni zaradi tatvine električnega svreda in 1000 funtov kovine v neki livarni.

Minnesotake vesti
Ely, Minn. — Tu je umrl Frank Jerič, hlaščnik v gl. uradu JSKJ, star 68 let in doma iz Dobropolja na Dolenjskem. Zapuščila družina. — Rojakinja J. Pucelj si je slomila desno roko in naha-ja se v bolnišnici v Duluthu.

Udarec za naselbino Nokomis
Nokomis, Ill. — Tukajšnji veliki premoženik No. 10 bo ta teden za stalno opuščen in okrog 400 rudarjev izgubi delo. To je hud udarec za tukajšnje slovenske rudarje in za društvo št. 209 SNPJ.

Novice iz Calumeta
Calumet, Mich. — Pred nekaj dnevi je v Detroitu umrla Kalumecanka Margareta Rožič, vdova po Johnu Rožiču iz Lauriuma, ki je zadnja leta prebivala pri svojih otrocih v Detroitu. Doma je bila od Črnomlja v Beli krajini in tu je živela čez 50 let. Zapuščila tri sinove in dve hčeri. — Jože Plavec, bivši nočni čuvaj v mestu, je težko bolan.

Spet smrtna nesreča v Clevelandu

Cleveland. — Dne 3. t. m. je bil do smrti povožen Andrej Obed, star 70 let in doma iz Cerkna na Primorskem. Tu je živel 34 let in zapuščena žena, dva sinova in dve hčeri. Bil je član društva 5 SNPJ. Civilni pogreb je bil 6. marca popoldne. — Dne 4. t. m. je umrl Pavel Kogovšek, star 51 let in rojen v Horjulu nad Vrhniko, zidar po poklicu. Tu zapuščena žena, sina in dva pastorka, v starem kraju pa 84-letnega očeta poleg več bratov in sester.

Švica se zavarovala proti napadu

Prebivalci v obmejnih krajih posvarjeni

Curich, Švica, 6. apr. — Švicarska vlada je v zadnjih dneh uvedla več varnostnih ukrepov, da se zavaruje proti možnosti sovražnega napada na svoje ozemlje. Prebivalci v obmejnih krajih so bili opozorjeni, naj bodo pripravljeni za vstop v armado v nekaj urah po naznanilu o mobilizaciji. Vsi so dobili že strelivo in orožje.

Federalna vlada je naznanila, da so bile položene mine ob meji. Vse ceste in mostove je zastražilo vojaštvo. Alarmna poročila, kri.

CHAMBERLAIN SE RAZGOVARJA Z BECKOM

Poljska se boji nacijske Nemčije

NACIJI NAPADAJO ANGLIJO

London, 6. apr. — Ali bodo angleško-poljski razgovori rezultirali v militarni zvezi, še ni znano. Detalji razgovorov med Beckom, poljskim zunanjim ministrom, Chamberlainom in Halifaxom, angleškim zunanjim ministrom, še niso bili objavljeni. To se bo zgodilo danes, ko bo premier Chamberlain govoril v parlamentu. Pričuje se, da bo podal izjavo o izidu pogajanj z Beckom.

Nekateri pravijo, da se Beck ne ogreva za pridruženje novemu sistemu kolektivne zaštite, ker se boji, da bi si Poljska nakopala sovraštvo Nemčije, svoje močnejše sosedo. O angleško-poljskih pogajanjih je bil informiran ameriški poslanik Joseph P. Kennedy, ko je obiskal poljskega zunanjega ministra v hotelu potem, ko je Beck konferiral s Chamberlainom.

Angleška diplomacija hoče pogniti Poljsko v svoj blok, kareremu naj bi se pozneje pridru-žile Rumunija, Jugoslavija in sovjetska Rusija. Slednja se ne navdušuje za načrt, ki sta ga sestavili Velika Britanija in Francija z namenom, da ustavi Hitlerja, ker ne zaupa ne prvi in ne drugi.

Chamberlain je včeraj pojasnjeval razkadeni opoziciji v parlamentu, zakaj je admiralitet apelirala na časopise, naj ne priobčijo govora, ki ga je imel Stanhope, prvi lord admiralitete. Stanhope je v svojem govoru delal, da so protitalijanski topovi na bojnih ladjah pripravljani na vse in njegova izjava je povzročila senzacijo. Premier je dejal, da on prevzame krivdo za Stanhopejevo izjavo, ki je ustvarila nasproten učinek in dala povod za različna uganjanja.

Berlin, 6. apr. — Nacijski tisk je obnovil napade na Veliko Britanijo, obenem pa trdi, da je bila Stanhopejeva izjava "provokacija Nemčije". Iz nje je razvidno, da hoče Anglija s pomočjo Francije v resnici obdati Nemčijo s sovražniki. Doslej je Anglija strašila male države, da jim preti nevarnost s strani Nemčije, da jih pridobi v svoj krog. Angleška diplomacija je obnovila staro igro, da zaščiti svoje interese na račun drugih držav.

Argentina zatira nacijske aktivnosti

Policija zasedla urad nacijske stranke

Buenos Aires, Argentina, 6. aprila. — Vlado avtoritete so raztegnile preiskavo nacijskih aktivnosti na druge province republike po policijskem nalogu na glavni stan nacijske stranke v Buenos Airesu. Preiskava se je pričela, ko so pričele krožiti govorice o nemški penetraciji v Patagoniji.

Alfred Mueller, vodja nacijske, ki je bil po aretaciji pridržan na policijski postaji, je bil včeraj odveden v ječo. Neko poročilo pravi, da so s Hitlerjevimi agenti sodelovali tudi vladni uradniki in da so bili nekateri že aretirani.

da Švici preti nevarnost napada, so vzrok vojne pripravljenosti.

Vladne avtoritete so zanimalo, da so bili obrambni ukrepi uvedeni zaradi koncentracije nemških čet v južnem delu Nemčije, obenem pa so apelirale na prebivalce, naj ohranijo hladno kri.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODA

POSREDOVNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naslednja so edicijske cene (vse cene) v dolarih: Za Ameriko: \$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta; za Evropo: \$3.00 na leto, \$1.50 na pol leta; za Azijo: \$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta; za Avstralijo: \$3.00 na leto, \$1.50 na pol leta.

Subskribci iz tujine morajo poslati denar v dolarih. Če želijo, da jim pošljemo revijo, morajo tudi poslati svoj naslov in ime, kar je potrebno za poštno prijavo.

Črna opomba: Če želite, da vam pošljemo revijo, morate poslati svoj naslov in ime, kar je potrebno za poštno prijavo. Če želite, da vam pošljemo revijo, morate poslati svoj naslov in ime, kar je potrebno za poštno prijavo.

Naslov na vas, kar ima stika s Prosveto

PROSVETA

555-55 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (July 27, 1938), poleg vsakega besedila na naslovni strani, da vam je s tem delom pridružen naslovnik. Posreduje ga praviloma, da se vam list ne izgubi.

138

Pogoji za fašizem v Ameriki

Ce kdaj pride fašizem v Združenih državah, tedaj pride od znotraj, nikakor pa ne od zunaj. Da bi Hitler, Mussolini ali Franko ali vsi trije skupaj prijadrali s fašistično armado čez morje in okupirali Združene države, je fantazija, s katero se resni ljudje ne morejo pečati.

Nevarnost fašizma za Ameriko je torej v Ameriki sami. Američani sami lahko padejo v jame totalitarne tiranije, če ne bodo previdni in če bodo še nadalje slepi in gluhi glede neznanih razmer, ki lahko porodijo fašizem.

Demokracija, ki hoče biti sposobna, si mora sama diktirati pogoje življenja; to se pravi, da mora volja večine narekovati pogoje sebi in manjšini. Kjer tega ni — če manjšina diktira pogoje večini — tedaj demokracija odpove službo in totalitarizem je gotova stvar.

Fašizem lahko pride v Združene države na dva načina. Prvič ga lahko prinese vojna. To bo militaristični fašizem — in živ krst nam ne more garantirati, da se po vojni umakne demokraciji. Ali se spominjate "totalitarizma", ki smo ga imeli v Združenih državah med svetovno vojno? Prihodnja vojna, če Amerika zaide vanjo, bo pa vse nekaj drugega kot je bila zadnja.

Drugi pogoj fašizma je lahko kronična gospodarska depresija, spremljana s stalno in veliko brezposelnostjo. V letih 1932 in 1933 je produkcija glavnih dobrin padla 75% v primerjavi s produkcijo v letu 1929, dočim so cene najnujnejših potrebščin ostale do malega iste — izvzemši farmakim pridelkom. Vrednost farmakim dobrin je tudi padla okrog 75% in dohodki farmarjev so padli v denarju na 25%.

Na eni strani silna brezposelnost in obubožanost delavskega razreda, na drugi strani pa bankrotno stanje farmarskega razreda. V takem položaju je moralo iti vse normalno življenje iz tira in — slo je. Rooseveltovi novi deal je skušal pomagati farmarjem s sistemom AAA in brezposelnim delavcem z NRA, toda vrhovno sodišče je dalo vsemu temu programu brco in od tistega časa Amerika neprestano skače iz konfuzije v konfuzijo.

Naj ta konfuzija traja še nekaj let — pa bodo dozorili pogoji za fašizem. Na eni strani histerični lastniki kapitala, ki hočejo, da ostane vse po starem in po vsaki ceni (tudi za ceno fašizma!) — na drugi strani pa obupani in bankrotirani delavci in farmarji, katerim ne preostane leti na ušesa plačana propaganda velike armade demagogov, ki neprenehoma kažejo na totalitarne države, češ: Pogledite, tam ni brezposelnosti, ni krize, vsi delajo in vse je v redu! —

Demagogi nikdar ne povedo, kaj delavci v totalitarnih državah delajo, kako delajo in kaj imajo od svojega dela — tako da obupana ameriška masa sliši le pesem, da "tam ni brezposelnosti" in zarje se ji v glavo misli: Morda bi pa Amerika tudi potrebovala kakšnega Hitlerja ali Stalina! —

Kako bi diktator Amerike odpravil brezposelnost? Tako, kakor so vsi diktatorji v inozemstvu. Začel bi na debelo proizvajati municijo, vlivati kanone, tanke in strojnice ter graditi ladje in letala! Diktator ne more mirovati nikjer; diktator mora imeti sovražnike na zunanji ali na znotraj, s katerimi vodi vojno — zato so vse industrije dežele vprežene v bojno mašino.

Ameriški diktator bi takoj našel vzrok, da je treba okupirati Kanado na severu, Mehiko in otoke na jugu, potem pa prodirati navzdol do Južne Amerike — in za ta imperialistični program bi morala Amerika delati noč in dan do zadnjega moža — morala, to se pravi, vsakdo bi moral delati, če bi hotel ali ne. Kongres in vrhovno sodišče bi ne delala več nobenih ovir, kajti diktator bi sam bil — ustava, kongres in sodišče. Kapitalisti ne bi več igrali nobenih komedij — in njihov privatni kapital bi služil diktaturi, kakor bi služile roke in noge milijonov delavcev in farmarjev. Vsi oni, ki ne bi hoteli služiti, se bi znašli v koncentracijskih taboriščih in pod krogljo brez vsakega priziva ali "habeas corpusa".

Ali je Amerika pripravljena na to ponižanje? Mislamo, da danes še ni — da pa ne bo, morajo odgovorni voditelji demokracije napeti vse sile in doseči, da bo ameriška demokracija (Dolje v sodni koloni.)

Glasovi iz nasebina

Spomin na tirolsko fronto

Cleveland. — Globok spomin na zadnjo svetovno vojno je film "The Doomed Battalion", ki bo v nedeljo 9. aprila ob 4. in ob 6. popoldne predvajan v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. Tisoče ameriških Slovencev je bilo med vojno na tirolski fronti. Tem fantom in možem je gorati Tirol poznani od Frances Feste preko Dolomitskega pogorja, pogorje Sedmih občin tja doli do Asiga in preko Shja do Gardskega jezera.

Tretji avstrijski armadni zbor je bil preko leta dni na tirolski fronti, kamor je prišel s soške fronte. Mnogo naše krvi je tekle po bojni zemlji Tirolski Gore in skalove pogorja je bilo pokropljeno s slovensko krvjo vse od Jadranskega morja do gorate Švice.

Dogodki v filmu "The Doomed Battalion" se odigravajo med avstrijsko in italijansko armado na bojni liniji gore Coli Del Lano, katero so Italijani spustili v zrak s tonami dinamita. Kakšno življenje in dogodka je imel na tej gori "Tiroler Kaiser Schützen Regiment". — Obsojeni bataljon — v času, ko je bil hrib v zrak, boste videli v tem filmu, ki je neizbrisni spomin na grozote zadnje vojne. Vem, da vam je pripovedoval ta ali oni, kaj je doživljal na tirolski fronti. Morda se vam je zdelo, da pretirava. Ako se hočete o tem prepričati, pridite prihodnjo nedeljo ob 4. ali ob 6. popoldne v SDD in si boste lahko sami naredili zaključke potem, ko boste videli prizore muk, grozot in trpljenja vojakov, ki čakajo v bojni liniji — smrti.

Film "The Doomed Battalion" vam bo pokazal dogodka o mobilizaciji avstrijske armade ob izbruhu vojne, vojske v akciji, aktivnosti italijanske armade pri vrtnanju kilometre dolgega predora pod goro Coli Del Lano. Nadalje, kako je tirolski vojak srečno prišel skozi sovražnikovo linijo v svojo rojstno vas Coli Del Lano, da bi dobil potrebnih informacij, kdaj mislijo Italijani spustiti goro v zrak, in po kolikih mukah je prišel nazaj v avstrijsko linijo s poročilom o usodi te gore in o obsojenem bataljonu.

Po predvajanju tega filma bo zvečer ples, za katerega bo igral Intiharjev orkester, ki izvrstno igra valček in polke. Vstopnina k filmu in plesu samo 25c, ženski odsek SDD pa vam bo lahko postregel z dobro kurjo večerjo za 35c. Zapomnite si, da bo ta film samo dvakrat predvajan, ob 4. in ob 6. popoldne. Oglejte si ga.

Vincent Coff, 53.

S pota — Johnu Movernu v spomin

Bili smo v družbi gori na skrajnem severu Minnesote. Naša mala družba je bila nekam veselo razpoložena, ko zagledamo, da se nam bliža tresočih korakov sedaj že pokojni John Movern. Nisem vedel, da je tako močno bolan. Prišel je v družbi svoje žene. Hotel sem ga nekoliko iznenaditi in ga malo potepati, pa mu je padla palica iz rok. Na tem zadnjem sestanku naše družbe, kateri je bil tudi gl. tajnik JSK, smo izvedeli več o njegovi bolezni, katera ga je položila v

prerani grob, ko mu je bilo komaj 57 let.

Ker sem bil sam precej omanjane zdravja, sem se potem podal sam v Duluth v zdravniško oskrbo. Srečal sem ženo pokojnega, ki me je opozorila, naj obiščem Johna. Razložil sem ji, da se sam komaj držim pokonci in ko se kaj pozdravim, ga obiščem.

JOHN MOVERN

Obiskal sem ga kak teden pred njegovo smrtjo. Govoril je pretrgano, v presledkih. Izrazil je željo, da bi šel rad v zeleno naravo, v Gilbert na obisk k svoji teti mrs. Obsatz. Tolažil sem ga, da bova šla na malo pot, ki je v bližini njegove hiše, kakor hitro sneg skupni. Tolažil sem ga, kakor sem pač vedel, toda moje arce mi je govorilo, da se ne bova nikdar več sprehajala in da so moje besede le — tolažba.

Ko sem ga videl na 27. marca, ni mogel več dihati pravilno. Ležal je nepremično na postelji in oddajal smrtno zdihljaje. Nekaj časa sem tolažil njegovo ženo, končno pa sem ji rekel, kot od tuge premagan, naj bo na vse pripravljena, da so Johnu ure štete na tem svetu. Nekaj ur potem je zatihnil oči za vedno.

Ne bom opisaval njegovih zaslug, niti veličastnega pogreba, ki se je pričel v katedrali v Duluthu, nakar so ga odpeljali v Eveleth, obdanega z mnogimi venceli ob velikem spremstvu avtomobilov. Izbral si je Eveleth, da hoče biti tam pokopan.

V Eveleth je prišel za svojim očetom leta 1902. Takoj je vzel v roke slovensko-angloško slovnico in se pričel učiti jezika in prišel do dobre službe. Več let je delal v uradu okraja St. Louis. Deloval je med narodom res za narod in vero, kar je danes nekaterim le rek, delajo pa naj drugi. Vsaj tako se je pokojnemu godilo. Koliko in kaj je deloval za narod, je bilo že povedano na kratko v Prosveti z dne 29. marca. Kar pa je delal za vero, naj tega ne omenjam. Ko so drugi narodi pričeli proslavljati Barago, slovenskega prvaka v USA, je pokojni John pričel o tem pisati v slovenskih listih in zbudil nekatere zaspance, da so v Evelethu sklicali Baragovo slavo, na katerem je bila zelo velika udeležba.

Dasi pokojni ni iskal časti, se mi je nekoč vseeno potopil, da se ni na tistem slavlju nihče spomnil njegovih zaslug. "le father Jager je vprašal, kje sem. Edino on je dal priznanje, da je to moje delo in drugih slava".

Ko je bil pokojni John že bolan in se ni mogel več udeležiti konvencije Jugoslovanske ameriške zveze, katero je on ustanovil, sem jih opozoril, naj dajo bolnemu ustanovitelju kako priznanje. Ko sem ga potem obiskal, je rekel, da je sicer v zapisniku, da se mu to sporoči, toda vsaj do takrat še ni prejel ničesar. Ne morem drugače, kot da to omenim. Ni lepo, ker se ni izvršilo sklepa.

Ampak dandanes je že tako: Ti delaš in storiš to in ono in predno skončaš, se pa dobe oni, ki kriče: "Vse za vero in narod". Lasti si zasluže drugih, alicno kot se je zgodilo s pokojnim Johnom. Vem, da bo marsikdo rekel: Matija je zopet "kika". Bilo bi dobro, da bi res več "kikali", predvsem pa dali v življenju priznanje tistim, ki so v resnici kaj storili za splošen blagor.

Dišeči venci so res lahko priznanje. Toda tudi Kitajci, Japonci in Indijanci prinese na grobove tobaka, sadja ali pečenega mesa, kar je človek v življenju imel rad. V svoji domišljiji mislijo, da bo duh pokojnika prišel iz groba in užival prirešenja dobrote. Mi pa po smrti prinašamo na grobove cvetlice, ki se brez duha, niti jih mrtvi ne vidijo. V življenju zaničevanje, po smrti pa slava in cvetlice. To je narobe svet.

Matija Pogorelec.

Delo po koroških šumah

Milwaukee. — Leta 1901 mešec marca sva se s prijateljem Debevcem dogovorila, da odideva na Koroško v Feltkirchen tesarji trame in železniške prage. Tega dela sva bila vajena in sva računala na dober zaslužek. Takoj sva se pričela pripravljati na odhod. Obloko sva zmetala v kovčeg in takoj prvi večer odpotovala s sekirami proti glavni cesti, kjer sva zasedla poštni voz in se odpeljala proti Rakeku.

Tam sva kmalu dobila tržaki vlak in se odpeljala proti Ljubljani, od tam pa v gorenjsko železnico proti Tobižu, kjer sva morala prestopiti vlak. Po Koroškem sva se vozila med visokimi gorami in globokimi prepadmi, se pripeljala v Beljak in kmalu nato v Feltkirchen, na najin cilj, kamor sva dospela ob 8. zjutraj.

Podava se v prijazno mestce in takoj pričnemo lesne trgovce spraševati, če imajo kaj tesaškega dela po gozdovih. Povedala sva dobila odgovor, da je še pre zgodaj, ker gozdove še pokriva debel sneg. Oglašiva naj se pozneje, ko se sneg staja in ko postane drevje splošno. Ker sva imela skoraj prazne žepa, bi bila rada takoj prišla za delo, a ga nisva mogla dobiti.

Drugi dan je bila nedelja in sva se sestala z Johanom Urbanom, doma iz Vojnega sela pri Rakeku. Ker naju je poznal, je začuden vprašal, kaj iščeva tamkaj. Povedala sva mu, da dela, toda ga ne moreva dobiti, ker je še pre zgodaj. On nama reče, ako hočeva delati železniške prage, greva lahko z njim, ker mora izgotoviti še precej te robe iz mecesnovega lesa. Pravi tudi, da je še debel sneg in da se ne da posebno dosti zaslužiti, ali vendar je bolje ko nič. Ker sva bila potrebna zaslužka, nama ni bilo treba reči dvakrat.

Drugo jutro se podava z njim v gozd. Ko pridemo tja, si najprvo ogledamo teren. Moj tovariš Debevec pravi, da je slab gozd in da ne bo delal, ker bi se

s tistim zaslužkom niti preživeti ne mogel. Popihal je domov, jaz sem pa ostal in kljub debelemu snegu se prilično dobro zaslužil. Slabo je bilo glede prenočevališča, toda če ni drugega, mora človek v silo vse vzeti. S tovarišem sva prenočevala pri bližnjem kmetu, v hlevu pri kravah, ker drugega prostora ni imel. V hlevu ni bilo nobene postelje. Ležala sva kar pri kravah, včasih v jasliah, včasih pod jaslami. Ko se nekega večera prebudim, sem videl, da se nahajam pod kravo. Kako sem prišel tja, ne vem. Toda sem bil srečen, da se krava ni vlegla name ali pa me pohodila. Je res, da živina sama pazi na človeka, da ga ne poškoduje v takem položaju.

Pri tem delu sem prebil tri tedne, nakar sem se neko nedeljo podal v Feltkirchen po hrano. Tam sem se sestel z dvema tesarjema, doma iz Begunj nad Cerknico. Vprašala sta me, kaj tam delam. Povem jima, da delam v štiri kilometre oddaljenem gozdu in da sem prišel po hrano. Kmalu smo postali prijatelji. Rečeta mi, ako dobro ne zaslužim pri železniških pragih, ahko grem z njima delati v precej oddaljene hribe. Nekaj časa premišljujem, nakar sem pristal na ponudbo, ker sta fajn fanta. Toda jutri moram nazaj v gozd po orodje in zaslužek, katerega mi je izplačal moj tovariš Urban. Dogovorimo se, da gremo v terek.

Domenjenega jutra odkoramo v gozd daleč v hribe. Na lice mesta smo prišli le malo pred nočjo. Prenočili smo pri kmetu, ki je bil najbližje gozdu. Tuži v hlevu pri kravah, ker koroški kmetje menda nimajo drugega prenočišča za tujece.

Drugo jutro se odpravimo v bližnji gozd in pričnemo z delom. Meceasni so bili že porušeni in okleščeni, debeli pa tako, da ni noben meril manj ko kubični meter, od katerega smo dobili 6 kron. Plača je bila tako dobra, da bi bil lahko zaslužil tudi do 80 kron na dan, ako bi hitro delal, kajti 15 komadov bi bil lahko obtesal na dan. Ko smo videli, da je dober zaslužek, jela pa komaj za teden dni, ako bi hiteli, smo se dogovorili, da za bomo nategnili, ker drugje delo še ni odprto. In namesto, la bi nanj čakali v mestu, bomo raje počasi delali. Dogovorili smo se, da ne bo nikdo obtesal več ko šest komadov na dan. S tem smo delo nategnili na dva tedna in pol. Tesali smo samo od srede drevesa proti debelemu koncu.

Spat smo hodili k prej omenjenemu kmetu, kjer smo se vsak večer posedli v njegovi veliki in močno zakajeni kuhinji. Drugi sode menda sploh ni imel kot spalnico, kajti kuhinja je služila tudi za obedovalnico. V njej je bila tako velika miza, da se je lahko posedlo okrog nje 20 oseb. Ognjišče je stalo v drugem kotu. Okrog njega se je sukala gospodinja v skrajno umazani obleki. Druga posebnost pri tem kmetu, Nemcu, je bila, da smo morali vsak večer moliti z družino, če smo hoteli tam prenočevati. Gospodar je molil v nemščini, mi smo pa po svoje brbljali, ker nismo znali nemški. To se je ponavljalo takoj po večerji večer za večerom. Komaj sem že čakal, da smo šli od njega.

Ko smo bili gotovi z našim delom, so nam izmerili les in izračunali naš zaslužek. Napravili smo 93 kubičnih metrov lesa in je vsak izmed nas zaslužil 186 kron. Človek, ki nam je les izmeril, nam je dal listek s svojim imenom in navedeno vsoto zaslužka. S tem listkom smo potem v trgovini Niboni v mestu dobili naš zaslužek. Bila je lepa plača za počasno delo in za tako kratek čas.

Kakor sem že omenil, takrat po gozdovih še ni bilo dosti dela, ker so lesni trgovci čakali, da postanejo smreke sočne, da se bodo lahko belile, ker so lubje prodajali za čreslo strojarstvom. Ostati smo torej morali v mestu en teden brez dela. Moja tovariša sta se odpeljala za delom v Beljak, jaz pa sem ostal v Feltkirchnu, ker sem se dogovoril z nekim trgovcem, po imenu Laznik, da bom šel delati v njegov gozd. In res me je čez par dni obvestil Laznik, da v

Ameriška geografija

Ljubljansko Jutro piše:

V Evropi se smejejo nezadostnemu znanju Francozov in drugih zapadnjakov, kar se kaže na zemljepisja, smejejo se tudi Američanom, zamenjujejo Bukarešto z Budimpešto, Češko slovaško z Jugoslavijo in ne vedo, kaj je poljska navska kotlina. Američani pa se smejejo na Evropecem, ki nimamo nobenega pojma o Ameriki.

Le povejmo si odkrito: koliko mest v Ameriki poznamo vsaj po imenu? New York, Chicago, San Francisco, Los Angeles, Hollywood (čeprav Hollywood ni mesto), Boston, Filadelfija, Washington. To je skoraj vse. Avtomobilisti se zanimajo morda še za Detroit, amaterji vedo morda za Rochester, nedolci za Palm Beach, milijonarji za Santo Barba, mi Slovenci za Cleveland. Konec.

Kdo v Evropi ve, da ima mesto Buffalo državi New York več nego pol milijona prebivalcev? Ali veste, da šteje tudi dosti več nego pol milijona duš Newark v New Jersey, da je torej dosti večje od mnogih evropskih vele mest? Akron v Ohio ima 300,000 prebivalcev, Atlanta v Georgiji 290,000, Canton, Ohio, ne Kitajskem), 140,000, v Evansville Indiani več nego 100,000, Grand Rapids v Michiganu skoraj 200,000, Louisville v Kentuckiji okrog 350,000, Portland v Oregonu 300,000, Seattle v Washingtonu (namreč v državi Washington) 400,000, Syracuse v Državi New York 210,000 in Worcester v Massachusettsu 220 tisoč.

Ameriški zemljepis je precej težak. Zed, da si zapomniti imena vseh 48 unijskih držav je velika stvar. Da so med temi državami Kalifornija, Florida, Colorado in Texas, to se vemo. Kdo pa je slišal kaj podrobnejšega državi Idaho? Glavno mesto Idaho je Boise. Kdo ve zanj? In Idaho je večji od Francije. Tudi države Connecticut, Maine, Oregon, Rhode Island, Vermont in Wyoming med nami gotovo niso mnogo znane.

New York ni prestolnica New Yorka. Guverner države New York ima svoj sedež v Albanyu. Če ima kdo prijatelje v Springfieldu tedaj naj vedno točno pripiše tudi ime države, v Uniji je pet večjih mest s tem imenom: v Ohio, Montani, Illinoisu, Massachusettsu in New Yorku. V Zedinjenih državah imajo dve Aberdeeni, dve Aleksandriji, Atene, Berlin, Paris, Zenevo (Geneva), Memphis, Lima, Peru, tri Portsmouthe, tri Middletowne, Cambridgea, tri Greenville. In to nikakor ne kakšne vasice ali majhni kraji, kakor različne Lake, Bregi, Jesenice, Bistrice itd. večvečinoma velika mesta.

Ameriška geografija ima še mnogo drugih skrivnosti, toda za prvo lekcijo naj bo zadnja. Naj bo za svarilo, da se prihodnjije ne bomo evropsko nevljudno smejali, kadar se bo kakšna Američan zmotil v naši geografiji. Saj ima s svojo domaćo mnogo dela.

Kaj so steblikaste rastline

Vse okrasne rastline, ki prezimujejo pri nas na prostem, so steblikaste rastline. Gre deloma za rastline, ki jim v mrzlem letnem času ne zemeljski deli izumrejo in se jim potem spet mladit iz korenin spet obnovijo, kakor se to zgaja to pri ostrožniku, astrah, floksah itd. Gre prebijejo naše zime tudi z nadtalnimi deli kakor kamenokreči, mnogi jegličji, klinčički.

Domovina teh rastlin je čisto zelo daleč, na prvotne oblike so uvedli posebno iz Severne Amerike in Kitajske. Tako izvirajo naše rutice in jesenske astre iz Severne Amerike. Prihujljena zimska astra ali krizantema in svojo domovino spet na Japonskem. Med te so bile prve oblike te rastline, ko so jo do nas, za naše današnje pojme zelo skromno, nas vrtinarji z neutrudnimi poskusi stasali vzgojili žarečo barvno krasoto. Ne da bi pritravali, lahko rečemo, da je število pavstanih nes preznansko.

Ze pri srednje velikem posebnem obratu steblike lahko računamo s tem, da ima v enem seznu zapisanih 2000 različnih vrst pavstev. Kdor vzame brez velikega znanja širši seznam prvič v roke, se v njem ne bo znal. Najbolje je pač, da se seznanj z letnim rom tega vrtnarstva. Posebno poučen prebraveč mnogovrstnost steblik in njih uporabo v vrtu posreduje 3. nemška državna vrtnarstvena razstava, ki jo izvedejo letos v Stuttgartu.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 7. aprila 1919)

Domače vesti. Dopisniki Prosvete se na splošno pritožujejo o naraščajoči brezposelnosti.

Delavske vesti. V Springfieldu se vrši konvencija ilinojske delavske stranke.

Po svetovni vojni. Na Bavarskem je bila klicana sovjetska republika! — Rumunske in francoske čete so invadirale sovjetsko Ogrsko od juga.

Sovjetska Rusija. V Washingtonu namenjajo, da Združene države morda priznajo sovjetsko vlado Rusije.

(Dolje v prve kolone.)

sposobna za samovlado, da si bo lahko pridobila pogoje življenja in da si bo znala postaviti voljo sebičnih, infektiranih in ignoranih manjšin.

Slika kaže prizor v kliniki, katero je ustanovila mednarodna unija krznarskih delavcev (CIO) za svoje člane v New Yorku.

Novice z starega kraja

Slovenije

SET LET JESENISKEGA
ESTA

Jesenice, 20. marca.

Danes je minilo deset let, odkar je bil dotedanji trg Jesenice povzeto mesto. Jeseniška uprava je prešla tiste preko notranjega ministrstva na N. Vel. kralja Alekseja. V članku "Jesenice, majsko mesto v Jugoslaviji" "Jutro" dne 30. marca 1929 govori o celotni sliki tega mesta, ki je bilo pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji. Danes je minilo deset let, odkar je bil dotedanji trg Jesenice povzeto mesto. Jeseniška uprava je prešla tiste preko notranjega ministrstva na N. Vel. kralja Alekseja. V članku "Jesenice, majsko mesto v Jugoslaviji" "Jutro" dne 30. marca 1929 govori o celotni sliki tega mesta, ki je bilo pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji.

Jesenice so bile pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji. Danes je minilo deset let, odkar je bil dotedanji trg Jesenice povzeto mesto. Jeseniška uprava je prešla tiste preko notranjega ministrstva na N. Vel. kralja Alekseja. V članku "Jesenice, majsko mesto v Jugoslaviji" "Jutro" dne 30. marca 1929 govori o celotni sliki tega mesta, ki je bilo pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji.

Jesenice so bile pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji. Danes je minilo deset let, odkar je bil dotedanji trg Jesenice povzeto mesto. Jeseniška uprava je prešla tiste preko notranjega ministrstva na N. Vel. kralja Alekseja. V članku "Jesenice, majsko mesto v Jugoslaviji" "Jutro" dne 30. marca 1929 govori o celotni sliki tega mesta, ki je bilo pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji.

Jesenice so bile pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji. Danes je minilo deset let, odkar je bil dotedanji trg Jesenice povzeto mesto. Jeseniška uprava je prešla tiste preko notranjega ministrstva na N. Vel. kralja Alekseja. V članku "Jesenice, majsko mesto v Jugoslaviji" "Jutro" dne 30. marca 1929 govori o celotni sliki tega mesta, ki je bilo pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji.

Jesenice so bile pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji. Danes je minilo deset let, odkar je bil dotedanji trg Jesenice povzeto mesto. Jeseniška uprava je prešla tiste preko notranjega ministrstva na N. Vel. kralja Alekseja. V članku "Jesenice, majsko mesto v Jugoslaviji" "Jutro" dne 30. marca 1929 govori o celotni sliki tega mesta, ki je bilo pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji.

Jesenice so bile pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji. Danes je minilo deset let, odkar je bil dotedanji trg Jesenice povzeto mesto. Jeseniška uprava je prešla tiste preko notranjega ministrstva na N. Vel. kralja Alekseja. V članku "Jesenice, majsko mesto v Jugoslaviji" "Jutro" dne 30. marca 1929 govori o celotni sliki tega mesta, ki je bilo pred 10 leti majsko mesto v Jugoslaviji.

ške 5,028 (4,777), iz Tržaške 11,036 (10,784) in iz Zadrške pokrajine 947 (985), skupaj 35,805 (34,705), tako da znaša prebitek priseljencev nad izseljenci 5,359 (4,556).

Od celotnega števila rojstev (7,072) je odpalo 3,347 na glavna mesta pokrajin in 3,725 na ostale občine, od števila rojstev 7,687 na glavna mesta in 12,451 na ostale občine, od umrlih 6,361 na glavna mesta in 7,382 na ostale občine. Prirodni prirastek je bil v glavnih mestih 1,326, v ostalih občinah 5,009. Priseljilo se je v glavna mesta 10,172 in v ostale občine 21,992, izselilo pa iz glavnih mest 13,678 in iz ostalih občin 22,127. V glavnih mestih je prebitek priseljencev nad izseljenci 5,494, v ostalih občinah pa je prebitek izseljencev nad priseljenci 135. Celotni prirastek znaša v glavnih mestih 6,568 in v ostalih občinah 4,934, v vsej Julijski Krajini in Zadru tedaj 11,754.

Število porok je bilo v odtisočih prebivalstva v glavnih mestih 8.1 in v ostalih občinah 6.6, v vsej deželi 7.2, število rojstev v glavnih mestih 18.5 in v ostalih občinah 22.2, v vsej deželi pa 20.6, število umrlih je znašalo v glavnih mestih 15.3 in v ostalih občinah 13.1, v vsej deželi torej 14.1 odtisoč. Prirodni prirastek je bil v glavnih mestih 3.2, v ostalih občinah 9.0 in v vsej deželi 6.5.

Za glavna mesta pokrajin (razen za Zader) imamo še sledeče podatke: v Gorici je bilo število porok leta 1938 8.0%, leta 1937 (8.6), v Pulju 6.1 (8.8), (9.0), število rojstev v Gorici 19.8 (19.9), v Pulju 15.4 (17.7), na Reki 21.9 (18.4) in v Trstu 15.4 (14.2) odtisoč, število umrlih pa v Gorici 18.2 (17.7), v Pulju 15.3 (15.9), na Reki 14.8 (13.9) in v Trstu 14.6 (13.6) odtisoč.

Gibanje prebivalstva v Trstu
Sledeča razporedila dobro prikazuje velik padec prebivalstva v januarju, ko je vladala v mestu influenza.

Januar Trst ost. dežela skupaj
1939
rojni 334 155 489
umrli 319 126 455
prese-
žek -15 - - -215

Februar 1939
rojni 289 169 458
umrli 319 169 458
prese-
žek -30 +43 +13

Poročilo v Boljuni in Dolini
zdrženju
Službeni list tržaške in istrske pokrajine je objavil, da je bila izvršena združitve kmetake hranilnice in posojilnice v Dolini, ki je bila v likvidaciji, in kmetake posojilnice v Boljuni v smislu sklepa združnikov obbeh hranilnic z dne 6. marca 1938. Posojilnica v Dolini je bila črtana iz registra družb pri tržaškem sodišču.

Nemška mladina
v nacistični organizaciji
Berlin, 6. apr. — Deset milijonov deklic in dečkov bo moralo pohajati nacistične šole, kjer bodo dobivali instrukcije o nacističnih načelih in propagandi. Vsi bodo morali postati člani Hitlerjeve mladinske organizacije, ko bo diktator praznoval svoj rojstni dan 20. aprila. Mladinska organizacija ima že zdaj 8,000,000 članov.

Ameriški ekonomski
pritisk na Nemčijo
Washington, D. C., 6. apr. — Uradna vest se glasi, da bo A-

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

gozdu že sekajo in belijo smreke in da grem lahko tudi jaz delati. Odsel sem takoj in delal trdo. Ker gozd ni bil preslab, sem se prilično dobro zaslužil. Prenočeval sem pri bližnjem kmetu, toda ne v hlevu pri kravah, marveč na senu, ker je bilo že toplo.

Ko sem bil gotov z delom, sem se podal v mesto po plačo. Tam sem se sestal s Frankom Razdrihom iz Topola pri Begunjah. Vprašal me je, če kaj delam. Ko sem mu povedal, da sem pravkar skončal, mi pravi, da ima on dela še za nekaj dni. Povabi me, ako mi hočem pomagati, da skončava, potem pa bova šla delati k nekemu bogatemu trgovcu, ki ima dosti dela v okolici Celovca. On je živel dve uri daleč v hribih na velikem posestvu. Tja se podava kakor hitro skončava z delom.

Ko prideva tja in ga vprašava, če ima kaj tesaškega dela, pravi, da dosti v Windischu pri Griftnu. Dogovorimo se, da bo nama plačal 5 krajcarjev od kubičnega čevlja. Na listek nama napiše kašipot do svojega gozda, oziroma do svojega človeka, ki je živel blizu gozda. Pravi, naj greva do njega, on pa bo nama pokazal v gozd. Odpeljeva se z železnico do Priklja, od tam pa z ožkotirno do neke postaje, katere ime sem pozabil. Od tam sva hodila do večera in nosila orodje. Pot naju najprej pelje med visokimi hribi, nakar sva prišla v lepo, široko in valovito dolino. Šele zvečer sva prišla k človeku, h kateremu sva bila poslana.

Prenočila sva pri njemu, drugo jutro pa smo se podali v hribe. Vzelo nas je tri ure, da smo prišli do cilja. Vroče je bilo tako, da je od nas kar teklo. Dobro je bilo, da je bilo dosti studencev s kristalno čisto in mrzlo vodo. Lahko rečem, da je na vsakih 500 korakov studenec, ne glede kako visoko greš v gore. Torej po koroških hribih in gorah ni nikomur treba žejen hoditi.

Gozd se nama je dopadel in takoj sva rekla, da bova dobro zaslužila, kajti smreke so bile debele, že porušene in obeljene, tako da nama ni bilo treba drugega kakor tesati. Tam sva delala vse poletje do konca septembra in dobro zaslužila — od 8 do 12 kron na dan. Jaz sem precej denarja poslal domov in ob izgotovitvi tega gozda sva imela še precejšnje vsote v žepu.

Tako sem preživel pomlad in poletje leta 1901 v lepi in studenčni deželi Koroških.

Joseph Ule, 16.

Druga stran

Cle Elum, Wash. — Da se me ne bo skuhalo postaviti na laž iz razloga, ker sem omenil v Prosveti, da se družstvo 371 SNPJ ni ravnalo po pravih tedi, da je nakazalo podporo onemu članu, ki je bil povzročitelj streljanja, še enkrat na tem mestu poudarjam, da je družstvo krilo pravila, ko je nakazalo podporo

merika povečala ekonomski pritisk na Nemčijo s kooperacijo z evropskimi demokracijami, če se ne bo poboljšala in prenehala z osvajanjem tujih teritorijev. Hitlerjeva vlada je v zadnjih mesecih uveljavila več ukrepov, ki omejujejo izvoz ameriškega blaga v Nemčijo.

članu, ki je šel v stanovanje S. J. z lopato v roki. (Menda ne z namenom, da bi pil vino z nje, kot dopisnica poroča, da so si "priateljasko podajali čašice vina".)

Dopisnica pravi, da sem bil takrat v preiskovalnem odboru, kar pa ni resnica. Resnica je, da sem bil do skrajnosti proti temu, da bi se izplačala podpora. Tega nisem dosegel. Nakaznice so bile nakazane, podpisane in odposlane v glavni urad. Čeki so bili pod mojimi pritiski ustavljeni in pozneje pod napačno pretvezo izplačani! Mi ni prav nič mar, kako so se zapisniki glasili (ako so sploh še kje).

Drugi slučaj. Ko je družstvo 371 hotelo izvajati bolniško podporo za br. J. P., ki je bil istočako poškodovan v pretepu v Montani, takrat sem res bil v preiskovalnem odboru in dognal, da omenjeni član ni bil upravičen do podpore. Ker pa so me pri družstvu pričeli mrziti, sem vzel prestopni list k družstvu 79.

Vsega tega ne omenjam iz osebnih razlogov, pač pa radi takratnega uradovanja pri družstvu. Upam, da se zadnje čase bolj pošteno uraduje. Vem tudi, da ni na mestu vlačiti staro stvar na dan. Ker pa sem bil napaden po članu družstva 371, da se družstvo 79 ne ravnava po pravih radi priredbe pogreba za žrtve S. J., se nisem mogel vzdržati, da sem vse to omenil. In kar sem omenil, lahko javnosti dokažem. To naj zadostuje. Ne bom več odgovarjal na kakšno zavijanje in pranje. Martin Smolnik, 79.

Konferenca v New Yorku

New York. — Jugoslovanski Sokol sklicuje konferenco glede notranje situacije v Jugoslaviji in glede nevarnosti, katere pretili stari domovini s strani nacistične Nemčije. Konferenca se vrši na 21. aprila ob 8. zvečer v Hartley Hausu, 413 West 46th St. Sokol vabi vsa jugoslovanska društva in politične klube, da pošljejo zastopnike na to konferenco, kateri bo predložil apel, namenjen jugoslovanskim oblastim, naj čim prej rešijo notranje vprašanje, predvsem tako zvano "hrvatsko vprašanje" in s tem preprečijo, da Jugoslavijo ne bo zadela slična usoda kakor je Čehoslovakija.

Odpor Jugoslovanskega Sokola.

Pogajanja med CIO in ADF odložena

Zaslišanje
o Wagnerjevem
zakonu je vzrok

New Yor, 6. apr. — John L. Lewis, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, je večeraj naznanil, da so bila mirovna pogajanja med njegovo organizacijo in Ameriško delavsko federacijo odložena za nedoločen čas. Pogajanja se bi morala obnoviti danes.

Lewis je rekel, da so bila odložena, ker bo senatni delavski odtis prihodnji teden pričel z zaslišavanjem glede amandiranj Wagnerjevega zakona. Obaj on in Matthew Wolf, član pogajalnega odbora ADF, sta se izrekla za odgovoritev razgovorov.

Ljubimkanje

Vera Gogala

Iz zatohle cerkve je odrbrzelo nekaj žensk v bledikasto jutro. Zadržala je s čudno trudnim licem prestopila prag in tuje ogledovalce. Mlada žena, zavita v eleganten plašč, ki je bil le površno zapet. V rokah je držala spečega otroka. Bila je brez klobuka. Svetli lasje so ji gladko padali na tilnik. Zbegano in motno je gledala proti mestu.

Še je somrak nad reko, zadnja tema počiva v drevju. Ves svet je polagoma trepetal v toplim prebujanju, le reka je mrzla, tako mrzla in enakomerna kakor brezčutno srce.

Bledina neba ji je legla na obraz. Za hip je neodločno postala sredi proda. Koliko jih je, ki prav tako trpe! Pa zdaj je že vse gotovo. Izenadeno se je zdrnila, ker se je maček v rokah prebujal. Njeno lice je otrdelo v grozi. Samo za hip se je zavedela, kaj počenja tukaj, sama, v ranem jutru, ob reki. A misel strahu je splahnila, trudnost se je povečala in edino potreba po miru je ostala jasna v njej. Čaka, ki je šel v stanovanje S. J. z lopato v roki. (Menda ne z namenom, da bi pil vino z nje, kot dopisnica poroča, da so si "priateljasko podajali čašice vina".)

Slovenska Narodna Podporna Jedinota

2657-59 So. Lawndale Ave.
Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Vincent Cinkar, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vidar, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradisek, pomoč. taj.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vozich, gl. blaginjski.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vidar, drugi blaginjski.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Klavž, upravni gl. blaginjski.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Klavž, drugi blaginjski.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidar, prvi podpredsednik.....704 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Balke, drugi podpredsednik.....323 S. 15th St., Milwaukee, Wis.
John Podber, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 237, Strabane, Pa.
Camille Zarnick, drugi distriktni podpredsednik.....3587 W. 54th St., Cleveland, Ohio
John Klavž, tretji distriktni podpredsednik.....1337 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Edward Tomasic, četrti distriktni podpredsednik.....Box 434, Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:

Math Petrovich, predsednik.....333 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Cinkar.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vidar.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vozich.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Klavž.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Klavž.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Klavž.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

POBORTNI ODBOR:

John Gorack, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barbi.....19311 Muskegon Ave., Cleveland, Ohio
Anton Sutar.....Box 27, Arma, Kansas
John Vozich.....315 Tenth St., Lawrence, Pa.
John Tretelj.....Box 237, Strabane, Pa.

NADZORNI ODBOR:

Frank Zalta, predsednik.....2361 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Malaj.....23 Westview Ave., Peru, Illinois
Milan Medvedich.....16242 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

kala je potrpeljivo samo še tistega pravega vala. Kako dobro de to krhko, lahno žuborene reke. Sedla bi na breg in samo spremljala pretakanje vode. Tako trudna je bila. Samo toliko je še hotela počiti, da pride tisti prvi val, in potem bo konec. Izmučena je prišla oči. Vlačna mehka trava je ob bregu drgetala in se otepala vodnega toka, a se je spet ponižno raztegnila in vdajala vodi, tistemu enakomernemu, osvajačemu lizanju v breg. Samo enkrat je sapa nakodrala reko ob njenih nogah in upognila traje na drugem bregu. Vse okrog je bilo čudovito tiho. Voda globoka, zelena, prepletena z vodnimi rastlinami. Vsa prirodna milina je zasijala kakor v sočutju in nežnosti slovesa. To lepo, tiho, skrivnostno bo čez hip izginilo. Mrko, brezumno, obupano je pogledala mlada žena v nebo, v drevje, travnike, na svetlo ertjo, čez sinjino nad seboj, potem pa je stisnila otrokovo glavičko k licu in strastno poljubila mehka speča usteca. Vsa se je skrčila v bojzani, da bi maleda preveč ne zabolelo — taktat. Za seboj se ji je zdela, kakor da je s storjenim sklepom dotrpela do kraja. Zravnila se je. S trdimi koleno in vratom je čakala. Prihluhnila je še enkrat v ležke, v razpredeno megle nad travniki. Spustila je plašč z ramen, da se ji je sesedel k nozam. Bela in gola je bila pod njim.

Vsaka misel se je zgostila v njej. Otrplo čustvo se je je polastilo. Z obema rokama je tlačala speče dete k sebi, kakor bi hotela na ta način udušiti mamelemu vsako bolečino v prihodnji sekundi. Krhko ji je postalo v glavi, brezumno, prazno, toplo. Saj tisti val prihaja ...

Reka se vali mirno naprej kakor usoda, neprestano teče, in v njej je tema.

Namatu se zbirajo ljudje. V megli narašča njih govorjenje, v mrmranje zamirajo besede, le oči pohlepno iščejo tam doli. Ne navadnost bledega jutra odseva v obrazih. Senzacija združuje te ljudi. Drobec se je utrgal iz vesoljstva in padel med enoličnost življenja, da za hip razbega duše, nato pa zamre v pozabljenju ...

V vodi je ležalo žensko truplo. V zeleni kotanji, prepleteni z vodno travo in mahom, se je čudno medle odražala bledota njene golega telesa. Nedaleč od nje se je na vodi mirno zibalo malo drobno trupelce. Ženske so ihtele. Saj je ležala tam doli mlada nesrečna žena z detetom.

Utopljenko so na bregu zagrnili in ji položili k obrazu njeno malo mrtvo najdražje. Šele takrat se je množica razgibala, ozibala. Mnogo žensk je še jokalo. Nekateri so odhajali. Drugim pa je bilo nemogoče zapustiti kraj, dokler se ne dotaknejo skrivnosti do jedra. Morilo jih je nestrplje, čakanje, molčečnost drevesnih vrhov nad reko in še tlašna vodna globina, ki je vedela vse.

Mlad mož je na splošno vrzel pogled z mostu in omahujoč odhajal dalje. Ker je ujel nekaj besed o dogodku, se je površno zanimal in obstal med ljudmi. Mlada gospa z otrokom! Stopil je proti domu. Nenadoma mu je bilo le nezno misliti na tragedijo ob reki. Čemu se je usmrtila? In še celo z otrokom ... Njen mož? Seveda. Mož. Žene jemljejo vse tako tragično. Tedaj se je jasno in zavestno spomnil svoje žene Erike. Čemu miali zdaj

na to? Saj ona ne bi ...? Zvečer je bila tako mirna, preveč mirna. V obeh pa ji je ves čas trepetal čuden nepokoj. Čudno, da se je zdaj tega spomnil. Ali kaj ve? Da bi ona trpela zaradi tega, zaradi one druge? Tega ni hotel. Saj je bilo vse le bežno. Pomlad in lahkomiselnost. Osmisljalo ga je, kakor omami čebelo sladko cvetje, kakor upljani večje svetla luč. Vozrojil je nad seboj. Ni maral teh miall. Pregledoboko so se dotikale vesti. Tolika rahlostnost je bila mogoča samo zdaj, ker je videl tisto tam. Na bregu. V megli. Sicer pa je danes spomin na to ljubimkanje tako brez harv. Tako brez vsebinsko so minili ti meseci, čeprav je pričakoval vsak dan, da se razgiba plamen v njem in v njej. Krive so bile vedno le njene oči, ki so toliko obetale. Danes pa čuti, da je bilo vse res samo ljubimkanje, igra, igra z o-mamno strastjo, ki je ni bilo. Čustvo daš vroče in koprne v potetku, ki ga vkljub temu ne sme imenovati nevarnega. Erika že ne. Čustvo je bilo, ki ima že v začetku svoj konec.

Bolj ko se je bližal domu, nemirnejši je postajal. Zakaj ga je večeraj žena tako dolgo gledala? Zdal se je, da mu je zazdelo, da je odšla takrat v svojo sobo z medlilim, usmiliženja prosečim pogledom. Ze je skoraj tekel. Rad bi ji zdaj pogledal v obraz. Ali je morda res zvedela? Če je zvedela, potem je gotovo pojmla po svoje, kakor da ga je izgubila za vedno. Seveda ni izgubila po njegovem mnenju. Tisto ljubimkanje, ko ti mladostne sile in pomladno hrepenenje razganjajo prai in se ti hoče zagrabiti v dan in ljubiti vse lepo, ko si si, in vendar lačen vsega, ki ni tvoje! Polačal se ga je neznošen nemir. Ljudje so rekli, da je bila žena tam v vodi lepa. Dete je ležalo nekaj metrov proč od nje. Začutil je razdejanje v duši, kakor bi pahnili zvesto ljubče bitje v trpljenje. Zdal se je skoraj dobro zavedal, da Erika trpi zaradi one druge. Nikdar še ni dobro popazil na to. Preveč je bil zaposlen sam s seboj. Odpel si je plašč. Ni se mogel več otrstati nekega grozečega, poraznega občutka, kakršnega ima na smrt obsojeni, ki za trdno ve, da mu je naslednji uro umreti, pa le še čaka in uga na čudež, na pomlilitvev. Strašno ga je začelo skrbeti. Pral so se mu dvigale, kakor da zajema vsak dihlnaj iz pljuč, ki nimajo zraka. Ostudno to! Če bi bila res Erika!

Program

Iz programa živinske razstave v Butalah:
Ob desetih: Nastop živine.
Ob enajstih: Prihod časnih gostov.
Ob dvanajstih: Skupno kosilo.

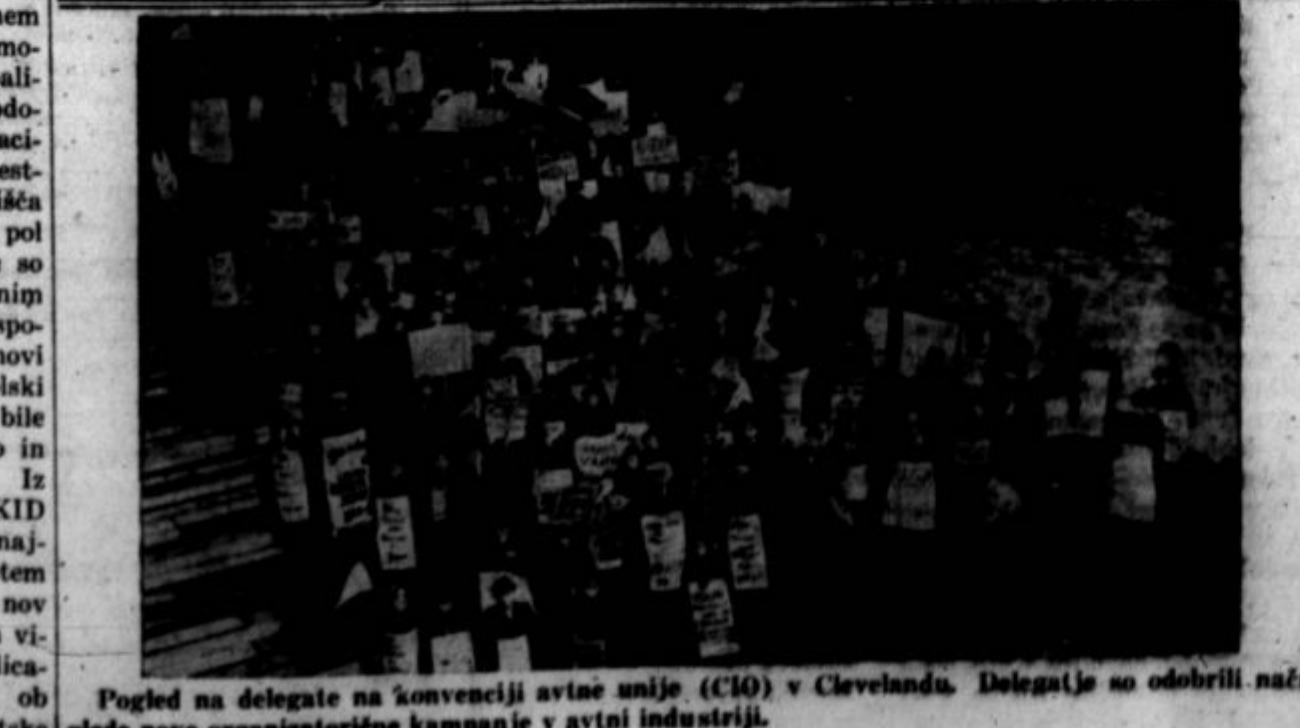
Skotska

Dva škota se srečata na cesti. Dolgo si stiskata roke, dokler ne prvi eden izmed njih: "Torej me nisi pozabil? Zakaj mi pa nisi nič pisal?"

"Zaj?" se zaameje drugi škot. "Saj sem vsak dan pogledal v časnik, ali še nisi umrl."

PRODA SE

Iz opeke sidana dvestonovnanjska 244 sobna hiša, od zadaj mala lesena hiša, dve loti, garaza za dve kari, nahaja se na 2656 S. Ridgeway ave. Cena nizka. Klidite B. M. Svec, Tel. Berwyn 1548-W. (Adv.)

Pogled na delegate na konvenciji avinske unije (CIO) v Clevelandu. Delegete so odobrili načrt glede nove organizatorične kampanje v avni industriji.

SIGRID UNDET:

JENNY

ROMAN

Poslovenil Fran Albrecht

Zdaj se je spet vračala skozi drevored, ki se vije po južnem pobočju Palatina. Iznad samostanskih palm na vrhu je štrlela množica sivih in preperelih razvalin proti nebu. Po pobočju se je vilo nizdol večnozeleno grmičje, zdaj skoraj čisto črno, kakor popudrano z apnenim prahom.

Pred Konstantinovicim lokom na trgu med razvalinami Colosseja, Palatina in Foruma se je plazilo nekaj premirnih prodajalcev razglednic. Le malo turistov je bilo danes zunaj. Par dam, suhih kot trske, je barantalo v neki nemogoči laščini s potujočim krošnjarjem z mozaikom.

Majhen dečko kakih treh let je čvrsto zgrabil Jenny za plašč in ji pomolil šopek mačeh. Imel je izredno črne oči, dolge lase in bil kar zal v svoji narodni noši s koničastim klobučkom, vinastim klobučkom, žametno jopico in sandalini vrh belih volnenih nogavic. Ko je poprosil solda, je slišala, da še dobro govoriti ne zna.

Jenny mu je dala novce, kar je jadrno pribrazil na njeno stran njegova mati ter z zahvalno spravila novčič. Tudi ona je poskusila dati svoj obliki neko nacionalno potezo — preko umazane, kariraste bluze si je nadela rdeč žamet moder, preko las pa si je zavezala ruto na štiri robove. V naročju je imela otroka.

Tri tedne mu je, je odgovorila mati, ko jo je Jenny vprašala. Bolan je ubožec, da.

Otrok ni bil večji kot Jennyn fantek ob rojstvu. Njegova koža je bila vsa rdeča in ranjena ter se je lupila — dihal je z življajočim glasom, kakor da so mu dihalke vse zaslužene, oči pa so mu gledale brez bleśka izza vnetih, napol zaprtih trepalnic.

Saj ga nosi vsak dan na polikliniko, je rekla mati. Pa tam pravijo, da bo umrl. A to bi bilo tuji najboljše za to ubogo revšo. Mati je bila vsa zbita in čemerna videti — grda pa je bila tudi in brez zob.

Jenny je začutila, kako ji vstaja jok v grlu. Ubogi, mali srček. Res, najbolj bi bilo za otroka, da bi umrl. Ubogi, mali pohabljenček. Miluje ga je pogladila po grdem obrazčku.

Dala je ženski še nekaj denarja ter pravkar hotela oditi. V istem trenutku je prišel neki gospod mimo. Pozdravil je — postal za trenutek — ter šel dalje, ko Jenny ni odzdravila. Bil je Helge Gram.

Ona se niti domislila ni, da bi morala povzročiti. Počutila je k malemu fantku s cvetlicami, ga prišla za roke, privla otoka tesneje k sebi ter pričela kramljati z njim, skušajoč premagati blažni trepet, ki ji je vzbudil po telesu.

Enkrat je okrenila glavo in pogledala v smer, v katero je oni odšel. Stal je onkraj na stopnicah, ki so držale na trg ob Colosseju in kviku na cesto ter gledal sem.

Ona se je čepe dalje pomenkovala z žensko in z otrokom. Ko se je spet ozrla tja, je oni odšel — vendar pa je čakala še dolgo potem, ko sta se izgubila njegov sivi klobuk in plašč.

Nato pa je pričela kar dirjati proti domu — po stranskih ulicah in kotičkih, previdno zavijajoč na vsakem ovinku, vsa v strahu, da ne bi stal kje na preži.

Sele daleč tam onstran Pincija se je ustavila. Povečevala je tam v neki trattorji, v kateri ni bila še nikoli.

Ko je malo posedela in napravila nekaj požirkov vina, se je nekoliko pomirila.

Ce bi zdaj srečala Helgeja in bi jo on nagovoril, bi bilo to seveda kar mučno. Jasno, da bi najrajši preprečila to. Ce pa se že zgodi, ji zaradi tega vendar ni treba imeti tako nesmišelnega strahu. Saj sta opravila drug z drugim. Za to, kar se je zgodilo potem, ko sta se razšla, je ne sme klicati na odgovor. Ce stori, nima pravice na to. Vse karkoli ve, karkoli utegne reči — saj itak sama ve, kaj je napravila. Edino sebi sami mora dajati odgovor — kaj je vse drugo proti temu.

Se ji je treba bati koga? Nihče ji ne more prizadeti nič hujšega od tega, kar si je sama prizadela.

A imela je spet slab dan danes, to je tisto. Eden tistih dni, ko ni bila trezna. Zdaj je bilo bolje.

Komaj pa je spet stopila na cesto, ko jo je znova popadel oni brezumni, obupni strah. Ta strah jo je bilal, da se je spustila v dir po cesti, ne da bi sama vedela. Sklepala je roke in polglasno govorila s samo seboj.

Enkrat si je strgala rokavice z rok, ker ji je postalo naznansko vroče. Zdaj šele ji je prišlo na misel, da je opazila na eni moker madež, ko je pobožala bolnega otroka. Zagabilo se ji je, da je zalučala rokavice stran.

Ko je prišla domov, je na hodniku malo postala. Nato je potrkala na Gunnarjeva vrata. Njega pa ni bilo doma. Nato je pogledala ven, na streho — tudi tam ni bilo nikogar.

Šla je v svojo sobo in prižgala svetilko. Z rokami prekrizanimi na prsih je sedla in zastrmelja v palmen, se dvignila in pričela romati po sobi ter spet sedla kakor prej.

Napeto je prisluškovala vsakemu glasu v veži in na stopnicah. Oh, ko bi vsaj prišel Gunnar in ne oni drugi! Pa saj ta ni vedel, kje stanuje. Utegnil pa je koga srečati in vprašati. Ah, Gunnar, Gunnar, pridi!

Tedaj je kar pri prič hoteli oditi k njemu, se mu vreči v objem in ga prositi, naj jo vzame.

Od tistega trenutka dalje, ko je srečala Helgeja Grama zlatorjave oči, se je jela dvigati proti nji vsa preteklost, ki se je pričela pod pogledom teh oči. Vse se je znova navajilo nanjo — stud, dvom v svojo lastno moč, čutili, hoteti, dvom ali v resnici ne mara tega, kar si je dopovedovala, da odklanja. In spet je gledala samo sebe, kakor se je videvala takrat — zlagano, zaslanjeno, medlo — med tem ko se je delala, češ, da zahteva od sebe neko čisto, močno, nedeljeno čustvo, ko je govorila, da hoče biti poštna, delavna, pogumna, požrtvovalna, disciplinirana. Pri tem pa je dopuščala, da so se njena razpoloženja in njeni nagoni polgravalji z njo, ne prizadevaje se, da bi se borila proti njim, dasi je vedela, da bi se bila morala. Delala se je zaljubljeno, da bi si ne priznala neko mesto med ljudmi, ki si ga ne bi bila mogla nikoli pridobiti, če bi bila poštna.

Spremeniti se je hotela, da bi se lahko prištevila ljudem, med katerimi se je morala počutiti tujko, kakor je zmerom vedela, ker je bila iz druge zmesi. Vendar pa ni imela moči, da bi ostala sama, zaprta v svojo lastno naravo. Posiljevala je svojo naravo. In ogabno, nenaravno je postalo njeno razmerje do ljudi, ki so ji bili v najglobljih globinah tuji po svojem bistvu. Sin in oče — in kar je sledilo nato — njeno najbolj notranje bistvo se je popačilo zaradi tega, vse trdne opore, ki si jih je ustvarila v sebi, so jo pustile na cedilu — se razdrobile v nič. Razkrojila se je v svoji notranjosti.

Ce pride Helge — če ga sreča — potem je vedela, da jo bosta premagali obup in življenjska naveličanost. Kaj se bo zgodilo potem, ni vedela, — vedela je samo, da jo bodo zapustile njene moči, če bo morala spet stati z njim iz obraza v obraz.

Ah, Gunnar! O tem, ali ga ljubi v teh tednih, ko jo je moledeval, da bi postala njegova, ni razmišljala — tako kot je bila. Prisegal je, da ji bo pomagal preko tega, da bo spet vzravnal vse, kar je bilo opustošenega v nji.

Kdaj pa kdaj si je samo zaželela, da bi jo vzela s silo. Potem bi ji ni bilo treba sami odločati. Zakaj bilo je res, kakor je dejal — če se odloči, da bo njegova, potem ji je veleval zadnji ostanek ponosa v nji, da prevzema nase vso odgovornost. Potem mora postati to, kar je bila, za kar jo je imel, in to, kar naj bi bodočnost napravila iz nje. Pa da zmora ali ne zmora, morala se bo spet prebiti kviku iz vsega tega, po čemer je brodira zdaj, pokopati pod čistim novim življenjem vse, kar se je dogodilo, odkar je dala Helgeju Gramu poljub, s katerim se je izneverila vsej svoji veri in vsemu svojem življenju do tistega pomladnega dne na kampagni.

Je li hotela biti Gunnarjeva? — Ga je mar ljubila, ki je ves tak, kakršna je hotela biti ona sama? Cigar celostno bistvo je prebujalo v nji vse, kar je nekoč sama nameravala razviti in gojiti v sebi — slednjo svojo nadarjenost, ki bi se ji zdela vredna nege —?

(Dalje prihodnjik.)

Zvesta služabnica

Da, Nanou je bila mlada. Ko je v velikem naliu prvič prestopila hišni prag, ji ni bilo niti celih trinajst let. V desni roki je pogumno nosila svojo trdno povezano čulico z obleko, v levi ci je držala, pod pazduho tolstogosa, katero so Herpinsovi poslali novim gospodarjem. Herpinsovi so namreč imeli sedem hčera in Nanou je bila najmlajša med njimi. Ko jo je videla hišna gosposinja, je rekla:

"Dobro, naj bo. Vzamem te na poskusnjo. Pomagala boš Meliji pri delu."

Hiša je stala tri milje od dr-

la nositi Nanou živila in zavoje po blatu. V začetku se ji je zdelo, da ima noge iz svine, posebno se, ko ji je dajala Melija napotke za službo. Vsak začetek v novi službi je težak. Pa prepustimo besedo o tem kar dnevniku stare družine, kamor so zapisovale gosposinje zvečer pri svetilki izdatke in vtise minulega dne. Mesto, ki se nanaša na Nanou, je drugače nevažno in se glasi:

"Danes je stopila pri nas v službo Herpinsova Nanou. Ima pšenice svetle lase in rdeča lica, posejana s sončnimi pegami. V primeri z Marijovo Melijo je živne ceste. Tako daleč je morala kmetičica nespretna, toda de-

lavna in napravila vtis dostojne in poštene ženske."

Pet in dvajset strani dalje — na evnetno nedeljo, ko je slana pomorila breskvino cvetje — beleži matljiva gosposinja v dnevniku opombo, da je Nanou razbila mnogo posodja. Nazadnje ji je padel na tla lonec z juho! Potem sledi razmišljanje:

"Ali naj jo obdržimo pri hiši ali ne? Kadar stori kaj narobe, joče kakor spokorna Magdalenka."

A zdi se, da se vsaka reč unese, kajti kmalu najdemo v dnevniku zapisano, da se je Nanou "naredila". Gosposinja priznava njene vrline in zdaj postane zanimiva tudi za nas.

Nanou že ve, kaj jo drži pri hiši. Ta skrivnost postane nepojasnjena celo hišni gosposinji, ko beleži svoje opazke v rodbinski dnevnik in zaplače, da je Nanou vsa prevzeta od njenega vnuka, petnajst in pol let starega mladčica, ki hodi v gimnazijo. Njegov glas jo opaja. Kadar se fant vrne iz šole domov, se obliče mlade služkinje namah zjasni. Prenedožna je še, da bi od zaljubljenosti zardela v obraz. Časih zastrmi vanj z odprtimi usti.

Luščiti grah ali prati srajce za "gospoda Jeana" je za Nanou najljubše opravilo. S kakšno požnostjo in spoštovanjem snajži in lošči njegove čevlje! Jean pa je niti ne pogleda. In Nanou je skromna. Tudi ona si ne želi od njega ničesar razen malo hrupa in židane volje. Kadar zalisi njegov korak, postane in nagne glavo. Časih ji Jean nakloni trohlo pozornosti in jo vpraša:

"Nu, kako je kaj, Nanou?"

Nanou je potem ves dan neskončno srečna. . .

Toda leta beže, otroci doraščajo. Nenou ni več deklica v trinajstem letu. Razvila se je v dekle. Še vedno je v svoji prvi službi. Zdaj ji zaupajo že druga dela. Tako sme n. pr. krpiti nogavice za Jeana in pometati njegovo sobo. A tudi za njegove kravate skrbi in na njegovo obleko pazi bolj kakor na svojo lastno. Njegova hiša se ji zdi važnejša od njenega doma. Nanou je biser med služkinjami. Srečna je na svoj poseben način. Niti ne vpraša, da bi ji zvišali plačo. Pametna je in uživa v skritem veselju, katerega drugi v hiši niti ne slutijo.

Potem pride dan, ko napravi Jean maturo. Odiče k vojakom, odsluži svoj rok in se vrne domov. To so kamni-mejniki v njegovem življenju. Nanou je ves ta čas pri hiši. In kakšna radost jo preseine nekega dne, ko jo gospod Jean pokliče v svojo sobo ter jo pozove, naj mu pomaga obrisati prah z njihovih knjig. . .

"Nanou," je opozarja Jean, "prosim te, ravnaj previdno s knjigami! Zapomni si, da knjige niso kozice ali pokrivace. Obriši prah z njih z angelskimi rokami!"

In Jean ji sam podaja knjigo za knjigo, nekatere so vezane, druge broširane. Nanou vzame vsako rahlo v svoje roke, jo obriše in položi, kamor ukaže Jean. Pri tem pa v mislih obžaluje, da je sama tako nevedna. Jean se ji zdi sredi knjig kakor kralj, ki razpolaga z ogromnim bogastvom in znanjem. Z žalostjo ugotovi, da zija med njo in Jeanom velikanski prepad. Čez nekaj časa skoči s stola in zakliče: "Odmor!" Potem povabi Nanou, naj stopi bliže, da bosta gledala slike. Gledata slike in Nanou srečuje znane živali iz svojih mladih dni. Jean kad medtem cigareto in ko se smeje skozi zobe, spreletava Nanou poseben drget. Jean govori:

"Vidiš, Nanou, te povestice o živalih imenujemo basni. Prečital ti bom eno. Glasi se: Volk in jagnje. Nanou posluša basen, med čitanjem pa se ji nekaj zamergli pred očmi in na koncu vzdihne:

"Oh, to ubogo jagnje!"

Okno je odprto. Lepo je zunaj, po svežem zraku letajo lastovke. Nanou nagne glavo, toda samo za trenutek, vendar dovolj, da se njene oči srečajo z Jeanovimi. Zdi se ji že, da Jean nekako težko brzda svoje občutke. Toda nenadoma Jean zapre knjigo, iz katere ji je čital basen in se z urno kretnjo pogladi po čelu. Prepameten je, da bi zagrešil neumnost. Rajši reče:

"Zdaj pa zopet na delo!"

Za Nanou ima torej življenje svoj določen tek, določen cilj. Nikoli se ne bo omožila s fantom iz domače vasi, čeprav jo mnogi obetavajo in se ji ponujajo. In ko se Jean pet let pozneje oženi, moli Nanou zanj ter niti najmanj ljubosumna na njegovo ženo. Nasprotno, zadoščene dobi. Melija se je s svojimi dvaindesetimi leti umaknila v zaslužni pokoj in kuhanje so v hiši zdaj poverili Nanou. Zaslužila bi celo, da ji zvišajo plačo, kar bi tudi dosegla, če bi za to prosila, kajti gosposinja je na vso moč zadovoljna z njo. Nanou se je temeljito izučila kuhe: od jabolčnega zavitka do obistne pečenke se ji vse posre-

Od leve proti desni: W. E. Trent, predsednik Rocky Mountain Metal Co.; senator Edwin Johnson iz Colorada, in M. S. Eccles, načelnik federalnega rezervnega sistema.

či. Tudi kot kuharica je na svojem mestu.

In pozneje odide Nanou z Jeanom v Pariz. Leta minevajo, mladost se je poslovila, roke so ji razpokane, obraz košen, svežina, ki jo je prinesla od Herpinsovih, ko je nastopila službo, je bolj spomin kakor dejstvo. Ostala pa je še vedno požrtvovalna služabnica, ki jo imajo vsi za vzorno gosposinjsko pomočnico. Dobri gospod Jean, ki ima na sencih sive lase, je že oče treh dečkov. Najstarejšemu med njimi bo kmalu dvajset let. In zgodi se, da nekega dne hišna nagovori kuharico:

"Lep gospodek je to. . ."

Nanou se ta opazka zdi za malo, pa odvrne:

"Nu, lep je res, pa kaj vas to briga. Videla sem mnogo lepših moških. Na primer gospoda Jeana. V teh letih je bil on še vse nekaj drugega. . . Nobeden izmed otrok ne bo dosegel očeta. Toda ojej! Kmalu bi se zaklepetala. Pojdite na delo — jaz moram pogledati, kaj delajo zrezki, kajti če se prismojijo, bo to prvič v moji pet in tridesetletni službi. . ."

HUMOR

Clovek, ki je delal zlato

K sultanu Mohamedu je prišel clovek, ki mu je rekel, da zna delati zlato. Sultan mu je dejal:

"Če znaš v resnici delati zlato, je zelo lepo. Dal ti bom bogato nagrado. Če se pa lažeš, ti bom dal odsekati glavo. Zdaj pa pojdij pokaži, kako ga delaš!"

"To ne gre tako hitro, presvetli vladar. Za izdelovanje zlata potrebujem več pomočkov: žveplo, soliter, oglje in kakatuti."

Vse so mu preskrbeli. "Kaj je pa kakatuti?" so ga vprašali.

"Kaj? Tega ne veste? Kakatuti je ruda, ki jo kopljete v Indiji in ki brez nje ni mogoče delati zlata."

"Prav, toda mi ne moremo iti v Indijo in ti te rude prinesiti. To bi predolgo trajalo."

"No, pa pojdite v gostilno 'pri zlatem polmesecu' in gostilničarica naj vzame iz moje torbe zavitek, ki je na njem z arabskimi črkami napisano: 'kakatuti'. Toda bodite previdni in zavitka ne odpirajte, ker bi sicer ruda izgubila svojo čudodelno moč!"

Kakor jim je alkimist rekel, tako so storili. Šli so in mu prinesli zavitek. Nato se je alkimist zaklenil, začel kuhati in pražiti ter vzvel čez tri ure res kos zlata iz majhnega lonca. Sultan Mohamed je bil od veselja ves iz sebe.

"Ali lahko napravim še več zlata?" je vprašal alkimista.

"I, seveda ga napravim. Potrebujem le večje količine žvepla, solitra, oglja in kakatutija."

"Vse to se bo dalo dobiti," je odvrnil sultan.

"Prav. Toda kakatuti je zelo redka rudnina in malokdo ve, kje se v Indiji dobi."

"Potem pa pojdij sam v Indijo in jo prinesi!"

"Toda za to potrebujem denarja."

"Dobro, dal ti bom deset tisoč piastrov, da si kupiš kakatutija." Alkimist je vzel denar in šel na pot v Indijo.

Teden dni po njegovem odhodu je sultan srečal derviša, ki je na velikem zvitku pergamenta nekaj pisal.

"Kaj pa delaš?" je vprašal derviša.

"Sestavljam imenik."

"Kakšen imenik?"

"Imenik največjih oslov v turškem cesarstvu."

"Ha-ha! Prav, prav! Kdo pa je

prvi po vrsti?"

"Mohamed."

"Kateri Mohamed?"

"Sultan Mohamed."

"Zakaj pa?"

"Ker je dal alkimistu deset tisoč piastrov, da si kupi kakatu-

ti, ki ga sploh ni na svetu."

"Hh, hm. . . Če se pa alkimist vžle temu vrne?" je vprašal sultan.

"Potem bom pa izbrisal Mohamedovo ime in namestu njega pisal alkimistovo."

Nekaj posebnega!

Naročite še danes!

VSAKEMU, ki naroči Slovensko-

Amerikanski Koledar za leto 1939, pošljemo . . .

POŠTARSKO SVETLOST RAZDAJE v karoli. Razporeje se od leta 1939. Za vsakega člana se plača \$1.00. Če se plača za dva člana, se plača \$2.00. Če se plača za tri člana, se plača \$3.00. Če se plača za štiri člana, se plača \$4.00. Če se plača za pet člana, se plača \$5.00. Če se plača za šest člana, se plača \$6.00. Če se plača za sedem člana, se plača \$7.00. Če se plača za osem člana, se plača \$8.00. Če se plača za devet člana, se plača \$9.00. Če se plača za deset člana, se plača \$10.00.

AKO NAMERA VATE OBISKATI SVETOVNO RAZSTAVO VAM JETA ZEMLEVID NEBOHO DNO POTREBEN -

OCROJNOST SVETLOST RAZDAJE V RIM YORU DO SLIHA NEGA PRESENIALA

Izšel je

Slovensko-Amerikanski KOLEDAR 1939

POVESTI ZGODOVINA HUMOR ZEMLEPISE GOSPODINJSTVO NARAVOSLOVJE RAZNOTEROSTI NAVODILA

50c s poštnino

Ne zamudite te prilike!

Slovenic Publishing Co. 216 West 18th Street New York, N. Y.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu II. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anementu \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Čas listu Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado. \$6.00	Za Ciceru in Chicago je. \$1.20
1 tednik in. 4.80	1 tednik in. 6.00
2 tednika in. 3.60	2 tednika in. 5.00
3 tednike in. 2.40	3 tednike in. 4.00
4 tednike in. 1.20	4 tednike in. 3.00
5 tednikov in. nič	5 tednikov in. 2.00
Za Evropo je. \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime. Čl. družina št.

Naslov.

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) Čl. družina št.

3) Čl. družina št.

4) Čl. družina št.

5) Čl. družina št.

Mesto. Država.

Nov naročnik. Star naročnik.